

Studentská mise při zhodnocení památkového potenciálu Prahy (2013–2015)

Dynamické proměny lidských sídel, krajiny, životních podmínek a s nimi i kulturních a společenských vzorců a struktur se v posledních letech zintenzivňují a zasahují stále častěji do lokalit a prostředí, které dosud odolávaly překotným změnám, jistě v mnohém pozitivním, nicméně schopným též nenávratně zmařit dosavadní zdánlivě neměnnou realitu a situace, které v sobě nesly cenné hodnoty, v tomto případě především ty historické, kulturní, stavební – památkové. Pracovníci a badatelé v oblasti památkové péče dlouhodobě usilují o zmapování, zachycení a pokud možno uchování těchto hodnot a o revizi památkového fondu, a to především v místech, která musela dlouhodobě zůstat, především z kapacitních, ale i metodických důvodů, stranou zájmu památkové péče. Tyto lokality mimo vlastní historická jádra měst a obcí, které nezískaly statut plošně památkově chráněných území, mohou disponovat nebývale cennými reliktů na historický a urbanistický vývoj ve stínu velkých center a ukrývat architektonické a stavební skvosty, jež se dosud dostávaly jen do hledáčku místních vlasteneckých badatelů. Jedním z ojedinělých a přínosných, ba vzorových projektů, který se pokusil v rámci Prahy nedostatky v tomto zkoumání památkově nezmapovaných sídel zvrátit, byla Studentská památková mise, grantový projekt uskutečňovaný v letech 2013–2015 ve spolupráci Národního památkového ústavu, odborného územního pracoviště v Praze, Klubu Za starou Prahu a zapojených pražských vysokých škol – Fakulty architektury ČVUT, Filozofické fakulty UK a Katolické teologické fakulty UK.

Grantový projekt Studentská mise při zhodnocení památkového potenciálu Prahy (registrační číslo CZ.2.17/3.1.00/36329) byl na základě projektové žádosti financován Magistrátem hl. m. Prahy v rámci operačního programu Praha Adaptabilita (Evropský sociální fond EU, prioritní osa 3 – Modernizace počátečního vzdělávání) a zahájen v červnu 2013. Pracovní označení projektu se vžilo jako Studentská památková mise, oficiální webové stránky byly zpřístupněny na www.studentskamise.cz.

Jedním z hlavních cílů a přínosů projektu bylo obohacení a inovace výuky architektury, dějin umění a příbuzných oborů na vysokých školách a její propojení s praxí zejména v oblasti získávání praktických znalostí a zkušeností, které mohou studenti využít ve svém budoucím povolání. Studenti byli aktivně zapojeni do výzkumu památkového potenciálu Prahy v území mimo památkově plošně chráněné oblasti, a to konkrétně do výzkumu dvou katastrálních území, které se v současnosti výrazně proměňují: **Hlubočepy** a **Košíře** (k nim přibýly později i sondy do území **Dejvic** a **Klukovic**). Právě proto, že v těchto obcích dochází k rychlým urbanistickým a stavebním změnám, je revize památkového fondu – nejen v jejich případě – nanejvýš aktuálním tématem z hlediska památkové ochrany Prahy jako takové.

Panoramatický pohled na ulici Na Zličově s kostelem sv. Filipa a Jakuba v severní části starých Hlubočep. Z průzkumu skupiny studentů FA ČVUT (foto J. Kubánek, 2013).

Studenti měli možnost být v užším kontaktu s odborníky z praxe a také studenty dalších oborů, s nimiž si vyměňovali zjištěné poznatky a doplňovali je tak do celistvějšího obrazu. Seznámili se s konkrétními aktuálními potřebami a úkoly pražské památkové péče a s jejím institucionálním zázemím v podobě Národního památkového ústavu. Ten zase získal díky projektu personální kapacity pro plnění výzkumného a monitorovacího úkolu v šíři, kterou by nebylo možné v daném čase zajistit pouze z jeho vnitřních zdrojů.

Do projektu se zapojily pražské vysokoškolské ústavy – Ústav dějin architektury a památkové péče FA ČVUT, Ústav pro dějiny umění a Ústav pro klasickou archeologii FF UK a Ústav dějin

křesťanského umění KTF UK. Koordinátorkou projektu byla Mgr. Kateřina Samojská, Ph.D. Studenti pracovali pod vedením lektorů – vysokoškolských pedagogů doc. Ing. arch. Michaela Rykly, Ph.D., PhDr. Richarda Biegela, Ph.D., PhDr. Vladimíra Czumala, CSc., Mgr. Ludmily Hůrkové, PhDr. Pavla Titze, Ph.D., a PhDr. Petra Juřiny, Ph.D. Odborným garantem projektu byl vedoucí odboru evidence, dokumentace a IS z Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Praze, Mgr. Josef Hájek.

Příprava takového rozsáhlého projektu si vyžadovala již v počátcích velké nasazení v heuristice existujícího materiálu. Mnohé podklady a metodický materiál poskytl NPÚ, ÚOP v Praze, Klub Za starou Prahu a dílčí podklady poskytly další paměťové instituce: historické mapy, plány, fotografie, stavební dokumentace aj. byly studentům k dispozici na externím úložišti. Studenti také od zimního semestru 2013 do roku 2014 navštěvovali přednáškový cyklus, který je teoreticky a metodologicky na výzkumnou práci připravoval.

Práce památkáře obvykle zahrnuje průzkumy památek, dokumentaci architektury a uměleckořemeslných prvků, průzkum urbanistického charakteru čtvrtí a území (neboli jak probíhala tvorba prostoru v čase) a často ve spolupráci s archeology památkář provádí rekognoskaci archeologických památek. O totéž se v rámci svých možností a znalostí – a je třeba říci, že s až nečekaným úspěchem – pokusilo sedm studentských týmů,¹ které v Hlubočepích, Košířích, Klukovicích

Studenti architektury FA ČVUT vyrážejí do terénu hlubočepských ulic nedaleko Bušehradské dráhy, Hlubočepská ulice s nádražní budovou v Hlubočepích (foto J. Kubánek, 2013).

a Dejvicích pracovaly pod vedením pedagogů při vycházkách a terénním výzkumu. Studenti porovnávali zachované mapy z různých období s vizuálním zjištěním na místě, určovali dobu vzniku objektů a slohově je zařazovali. Ojediněle měli možnost podívat se také do interiéru soukromých domů, což nebylo vůbec jednoduché, a stačili popsat a vyfotografovat nejméně jednu památkově hodnotnou budovu, která byla posléze zbourána. Stáří jednotlivých objektů pak zaznamenávali do současné katastrální mapy. Nálezy zapisovali do elaborátů v podobě karet jednotlivých domů, přičemž základovou vrstvou těchto karet se stala zjištění studentů architektury ČVUT, kteří měli provést jakýsi předvýběr objektů k dalšímu prozkoumání. Na ně pak přímo navazovaly skupiny studentů dějin umění FF a KTF UK, kteří doplňovali karty z hlediska svého oborového zaměření. Oba tyto pohledy se pak soustředily do celkového obrazu doplněného urbanistickým a někdy i archeologickým rámcem. Odborný rámec předmětu zkoumání vypracoval Josef Hájek

Práce Studentské památkové mise pokračovala na seminářích a při konzultacích s pedagogy. Studenti oboru klasické archeologie FF UK spolu s archeologem Petrem Juřinou tvoří mapu archeologických zájmových ploch (foto K. Samojská, 2014).

Studenti a pedagogové při prezentaci projektu Studentské památkové mise pro úředníky z centrálních institucí Evropské unie v JUDITINĚ věži 24. října 2014 (foto A. Holasová, 2014).

¹ Během celého projektu pracovaly z FA ČVUT tři týmy, z dějin umění FF UK dva týmy, z klasické archeologie FF UK jeden tým a z KTF UK jeden tým.

v samostatné metodice, která charakterizovala oblasti zájmu a výzkumu, rozsah zkoumaných území a strukturu studentských elaborátů.

O teorii památkové péče a posléze o zjištěných poznatcích z terénu diskutovali na seminářích s ostatními kolegy studenty a pedagogy, pojmenovávali jevy a myšlenky, které v diskusích dostávaly obrysy a krystalizovaly.

Studenti prezentovali výsledky své práce mnohokrát během trvání projektu, např. na setkání 19. června 2014 a 12. ledna 2015 v sídle NPÚ, ÚOP v Praze, dále 23. října 2014 na veletrhu Památky 2014 či o den později v rámci setkání zástupců centrálních institucí Evropské unie v Juditině věži, kde sklidili velké ocenění nejen svého badatelského úsilí, ale i jeho prezentace a aplikace.

Dne 31. března 2015 byl projekt Studentská památková mise úspěšně zakončen. Výstupem studentské práce byly identifikační evidenční karty jednotlivých staveb s fotografickými a plánovými přílohami, mapy, poznatky ze seminářů a vycházek. Především je třeba vyzdvihnout dva syntetické mapové výstupy – vývojový plán a hodnotový plán – pro každé území. Vývojovou analytickou mapu Hlubočep vytvořili studenti FA ČVUT a studenti FF UK navazující hodnotový plán, který vznikl na základě mapových podkladů studentů architektury jako další úroveň mapového zpracování.

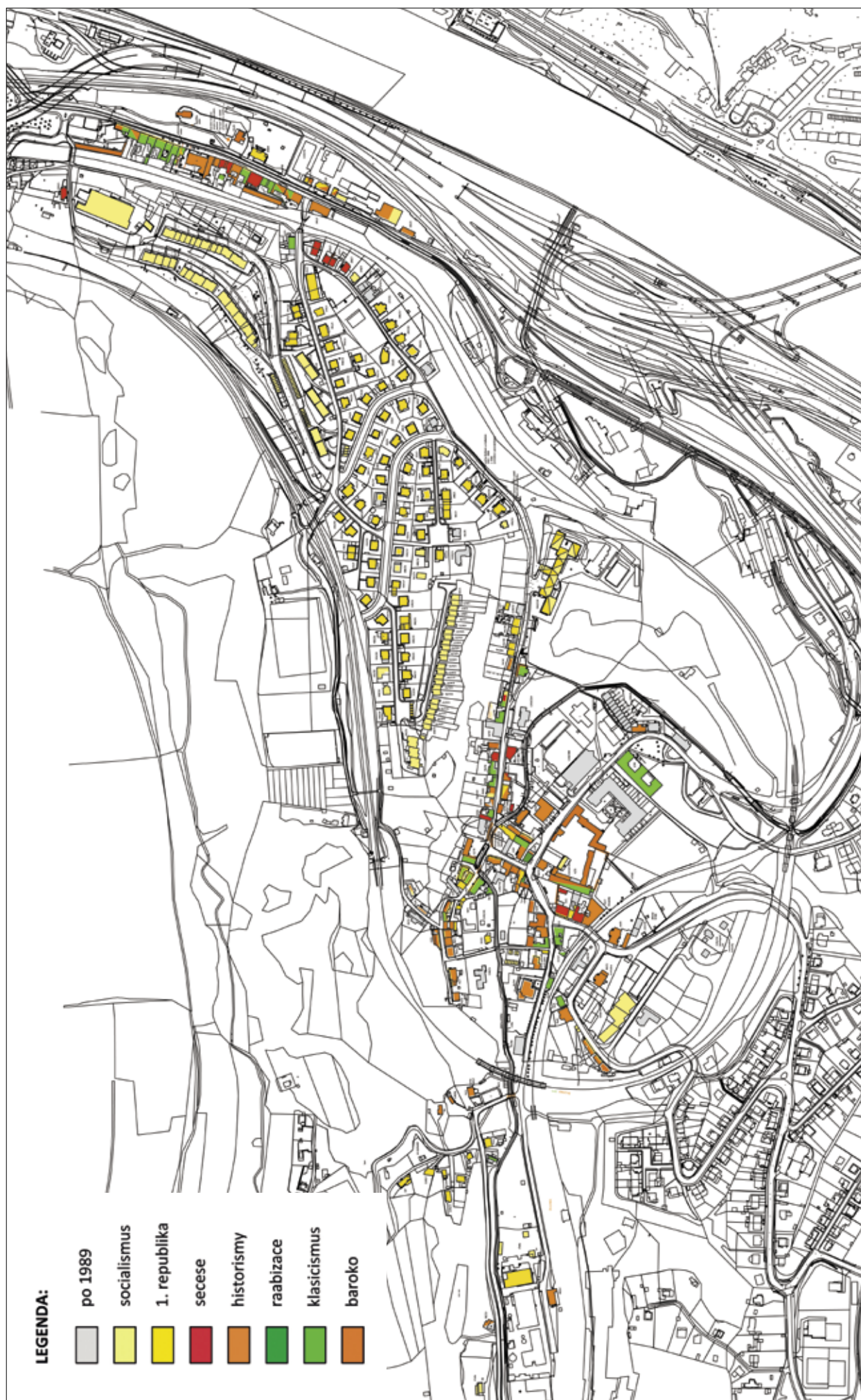
Díky Studentské misi byl získán komplexní obraz o stáří objektů v daném území a o jeho urbanistickém vývoji. Byla identifikována nejstarší zachovaná vrstva historické zástavby, její krystalizační jádra a početní zastoupení objektů zachovaných z jednotlivých slohových období. Byly také vytipovány nadprůměrné objekty, které by bylo vhodné navrhnout k prohlášení za kulturní památku.

Zkušenosti z projektu byly začleněny do studijního vysokoškolského programu prostřednictvím metodického syllabu. Všechna digitální data shromážděná během řešitelského období byla integrována do dokumentačních fondů odborem evidence, dokumentace a IS pražského územního pracoviště Národního památkového ústavu a zůstanou pro budoucí využití k dispozici studentům a památkářům v rámci běžné badatelské agendy. Složka Studentské památkové mise je tak bohatým zdrojem, že lze říci, že ji skutečně hluboké badatelské využití odborníky a studenty teprve čeká.

Studenti získali za odvedenou práci zápočty v rámci svých studijních programů, ale jak sami mnohokrát vyjádřili, nejhodnotnějším benefitem bylo, že se, jak říká motto Studentské mise, „dostali do centra pražské periferie a odhalili její skrytou tvář“. Pro mnohé se stal projekt skutečným posláním, „misi“ za záchranou *genia loci* jedinečného místa, díla našich předků. Realizace plošného památkového průzkumu přinesla zdokumentování zhruba sedmi set domů, k nimž vznikla evidenční památková karta. Pokud by došlo k prohlášení alespoň několika vytipovaných objektů za kulturní památku, byla by mise vskutku naplněna. Jak řekla předsedkyně Klubu Za starou Prahu, dr. Kateřina Bečková, pro budoucnost památek není větší naděje než zájem mladých poznat a prozkoumat památky do nejmenších detailů jejich podstaty. Taková zkušenost může mnohé mladé lidi inspirovat k tomu, aby své budoucí profesní uplatnění hledali v památkové péči, pro niž budou mít lepší kvalifikační předpoklady než ti, kteří takovou přípravou neprošli. Když si uvědomíme, že památková péče se de facto nikde na českých vysokých školách samostatně nevyučuje, jsou podobné projekty o to důležitější! I ke zvýšení celospolečenské prestiže památkářů může takový projekt výrazně přispět. Práce na tomto poli rozhodně nekončí. Zde předkládaná sřat týkající se Hlubočep je jedním z výstupů tohoto jedinečného projektu.

Andrea Holasová

Analytická mapa Hlubočep, vytvořená studenty FA ČVUT v průběhu trvání projektu v letech 2013–2015 (uloženo: dokumentační fondy NPÚ ÚOP PR, fond VaV, Studentská památková mise).

—

patrový dům podélně orientovaný

-

navržen k zápisu

místotvorný charakter

před 1877

---

klasicismus

zachovalý, výplně oken a dveří z 20. let

pravděpodobně zachovalý

F

1840-1877

- srostlice dvou částí domu, každá reaguje na jinou situaci

Fotodokumentace:

50

Fotodokumentace objektu: čp. 43

Evropský sociální fond

Praha a EU – investujeme do vaší budoucnosti

DODATEK č. 1 K IDENTIFIKAČNÍ KARTĚ OBJEKTU

Současný stav, využití objektu:

Objekt čp. 79 slouží v současné době jako rodinný dům. Tuto funkci prokazatelně plnil již v minulém století, nicméně na samém počátku sloužila budova k hospodářským účelům. Po celkové rekonstrukci probíhající v letech 2006 až 2009 je objekt ve velmi dobrém stavu, je opatřen hydroizolací i tepelnou izolací, má plně funkční střešní krytinu, vzhledem k jeho užití je zajištěno i pravidelné větrání. Díky tomu je dům, až na drobné výjimky (jakými je například dosud nedokončený balkon), plně funkční a vyhovuje současným nárokům na bydlení. Dům nespadá pod památkovou ochranu.

Prostorové vymezení objektu:

Rodinný dům čp. 79 je soliterní budova, situovaná rovnoběžně s ulicí Hlubočepská. Jedná se o jediný objekt stojící podél jižní strany ulice v tomto jejím úseku, a tak je dům i přes své malé rozměry a pozdější navýšení okolního terénu dobře viditelný. Samotná stavba tvoří svou severní zdí uliční linii, zahradní parcela je od ulice oddělena zděným plotem s brankou. Na jižní straně k parcele velmi těsně přiléhá železniční dráha Praha Smíchov-Hostivice-Středokluky (dříve nazývaná Pražsko-Duchcovská), proto byl v nedávné době postaven mezi domem a dráhou nižší betonový koridor. K domu z východní strany přiléhá zahradní parcela nepravidelného půdorysu. Její rozměry nejsou nijak velké, parcela se směrem na západ mírně rozšiřuje. Lze ji rozdělit na dvě části; a to na část, jež je ve stejné výšce jako dům, na nižž přímo navazuje, a na část situovanou přibližně o 3 m výše. Zatímco vyšší část zahrady slouží jako drobný odpočinkový kout osázený staršími listnatými stromy, nižší část plní funkci dvorku a dále z ní vede vstup do starého sklípku vyhloubeného pod vyšší částí zahrady.

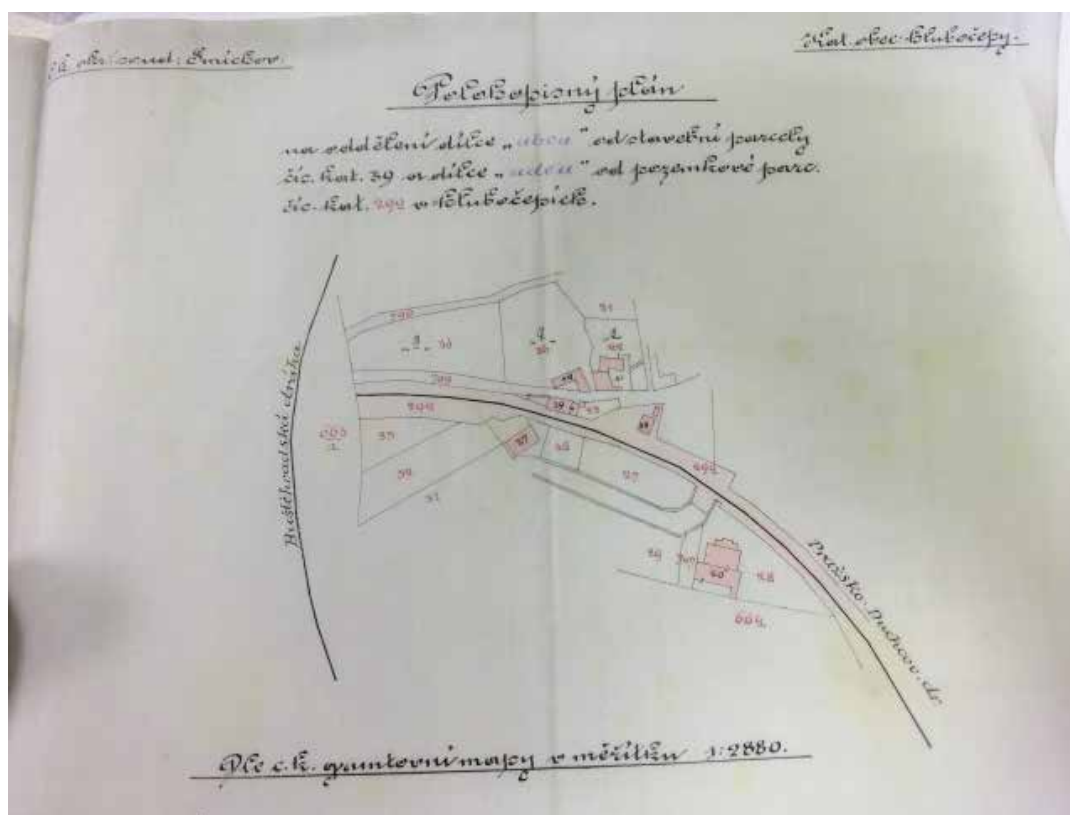
Objekt čp. 79 je přízemní obdélná budova se zkoseným severozápadním nárožím, sedlovou střechou a obytným podkrovím. Objekt není podsklepen – sklep je umístěn samostatně ve svahu na drobné přiléhající zahradě. Současná dispozice přízemí se skládá ze čtyř po sobě jdoucích místností vzájemně průchozích. Dům má velmi silné obvodové zdi z lomového kamene pocházejícího zřejmě z blízkého okolí – v rohové místnosti na západní straně se ve zdivu nachází kámen s fosilií pravěké rostliny, obdobně silné jsou i zdi mezi jednotlivými místnostmi. Lomové zdivo je obnaženo v interiéru po celé jižní straně objektu do výšky korunní římsy. Druhá místnost směrem na východ (dnešní obývací pokoj) je zaklenuta segmentovou valenou klenbou. V dalších místnostech jsou novodobé dřevěné trámové stropy odpovídající předchozímu stavu. Ve stěně mezi obývacím pokojem a kuchyní (dříve

Dům čp. 79, ulice Hlubočepská.

Na konci ulice dům čp. 70, autor: O. Pajer, 80. léta 20. stol., Zdroj: archiv Muzea hlavního města Prahy

Polohopisný plán z roku 1889.